

PFAS in technische verslagen

Omzendbrief **VR20252006/MED.0250** dd.16/07/2025

Grondbank Webinar – 23 juli 2025

Inhoudstafel

- Omzendbrief & recente stappen
 - De omzendbrief: context en principes
 - Overzicht van de toetsingswaarden
- Praktisch
 - Introductie suffix
 - Vertaling naar de driedelige code
 - Veel gestelde technische vragen
- Samenvatting & vervolg

The background image shows a construction site with a large, rusted metal structure, possibly a bridge or a large container, in the foreground. The structure has several vertical supports. In the background, there is a dirt area with some construction equipment, including a yellow excavator and a blue container. A large blue overlay is positioned on the right side of the image, containing the text 'Omzendbrief & recente stappen'.

Omzendbrief & recente stappen

Grondbank Webinar – 23 juli 2025

Recente stappen VR / Minister Brouns / OVAM

- Ministerraad 20 juni 2025
 - Eerste principiële goedkeuring 'Voorontwerp wijziging Bodemdecreet: vaststelling richt-, achtergrond- en toetsingswaarden'
 - Eerste principiële beslissing mbt intrekking THK van 7 juli 2023 – nav *verschillende nieuwe feitelijke en juridische elementen*
 - Mededeling minister aan de VR : omzendbrief over de onderbouwing van toetsingswaarden voor het gebruik van PFAS-houdende bodemmaterialen 'Omsendbrief VR20252006/MED.0250 van 10 juni 2025'
- Officiële ondertekening minister omsendbrief VR20252006/MED.0250 op 16 juli 2025
 - gericht aan erkende BBOrg, E-TOP, E-CGR, E-CSV
- Nieuwsbrief OVAM 9 juli 2025, met o.a.
 - Richtinggevende toetsingswaarden PFAS voor bodemonderzoek en –sanering
 - Fuif bij OVAM op donderdag 23 oktober 2025
- Ondertussen: Voorbereidingen voor een volwaardig normenkader PFAS in Vlarebo
 - MKBA studie lopende
 -

De omzendbrief

Mededeling aan de VR:

*“De richtlijnen dienen ook als leidraad om de **uniformiteit** te garanderen, waarbij gelijkaardige toetsingswaardes voor PFAS over verschillende projecten heen worden gehanteerd.”*

*“De systematiek uit het VLAREBO wordt niet verlaten, maar op **wetenschappelijk onderbouwde wijze** concreet ingevuld. Het uitgangspunt is dat door toepassing van PFAS-houdende bodemmaterialen de kwaliteit van de bodem en het grondwater niet mag verslechteren en dat maatschappelijke belangen zoals voedselvoorziening en drinkwatervoorziening, worden beschermd. Tegelijkertijd wordt ervoor gezorgd dat grondwerken kunnen uitgevoerd worden op een **maatschappelijk verantwoorde manier**. Het verantwoord hergebruiken van uitgegraven bodem biedt immers in bepaalde gevallen meer voordelen voor mens en milieu vergeleken met het afvoeren ervan.*

De omzendbrief

Beschouwde beschikbare studies

- 'Afleiding en onderbouwing gemeenschappelijk normenkader voor grondstoffen en uitgegraven bodem in Vlaanderen' (Broos et al., 2015)
- 'Basisinformatie voor risico-evaluatie'
- Leidraad Vito 2018 'Principes bij het afleiden van de waarde vrij gebruik en de waarde voor bouwkundig bodemgebruik'
- Besluit 15 juli 2022 van de Vlaamse Regering over de kwaliteit, kwantiteit en levering van water bestemd voor menselijke consumptie: parameterwaarden drinkwater
- 'Verslag Commissie Sanering en Grondverzet ', Karl Vranken, 10 okt 2022
- Evaluatie nav FLUOREX-project (B), 2025
- Studie Vito mbt afleiden van 'antropogene achtergrondwaarden voor perfluorverbindingen (Touchant et al, 2020)
- Meest recente inzichten over AW'en voor PFOS en PFOA : gebundeld in 'informatie over richtinggevende toetsingswaarden voor bodemonderzoek en sanering voor PFAS – aanvulling bij de basisinformatie voor risico-evaluatie'

De omzendbrief

- **Richtinggevend – niet-normatief kader**
- **Principes in een notendop**
 - De WVG wordt verfijnd voor BST I/II en WW/BZ
 - Gebruik binnen KWZ --> toepassing CvGP voor afbakening KWZ en gebruik binnen KWZ
 - Kapstok voor BBG/VVP en verfijning voor gebruik in WW/BZ of ondergrondse infiltratievoorzieningen
- **Evaluatie binnen 2 jaar**

TOETSINGSWAARDE VRIJ GEBRUIK VAN BODEMMATERIALEN

	BST I/II – WW/BZ I,II,III	BST III-V
PFOS ($\mu\text{g}/\text{kg ds}$)	1,5	3,0
PFOA ($\mu\text{g}/\text{kg ds}$)	1,0	2,0
Som PFAS ($\mu\text{g}/\text{kg ds}$)	4	8

TOETSINGSWAARDEN BODEMSANERING – VASTE DEEL

	I/II	III	IV	V
PFOS (µg/kg ds)	3,8 3*	4,9 3** /14,7	110	268 829
PFOA (µg/kg ds)	2,5 2*	7,9 2**/9,5	632 643	303 366

* Bijgestelde waarde op basis van de antropogene achtergrondwaarden

** De toetsingswaarde voor bestemmingstype III wordt bij aanwezigheid van kippen met vrije uitloop en/of van een moestuin als gebruik van landbouwgrond beoordeeld (toetsingswaarde van bestemmingstype II).

TOETSINGSWAARDEN BODEMSANERING – GRONDWATER

	Toetsingswaarde
Som 20 PFAS ($\mu\text{g/l}$)	0,1
Som PFAS zonder TFA ($\mu\text{g/l}$)	0,5
TFA ($\mu\text{g/l}$)	15,6

Ook genaamd: parameterwaarden voor drinkwater

GEBRUIK ALS BODEM MITS STUDIE ONTVANGENDE GROND

- In de aan te voeren bodemmateriële
 - Gemiddelde concentraties \leq concentraties ontvangende grond
 - Concentraties PFOS, PFOA
 - \leq 80 % BSN_i
 - \leq BSN III
 - Elke individuele PFAS \leq 25 $\mu\text{g}/\text{kg ds}$
 - Som PFAS \leq 250 $\mu\text{g}/\text{kg ds}$
- Eluaat van de uitloogproef
 - Som 20 PFAS \leq 100 ng/l
 - Som PFAS zonder TFA \leq 500 ng/l
 - TFA \leq 15,6 $\mu\text{g}/\text{l}$

GEBRUIK BINNEN DE KADASTRALE WERKZONE

- KWZ: afgebakend conform de CvGP voor afbakening van de KWZ
- Het gebruik van de bodemmaterialen mag over het geheel genomen geen ongunstige effecten op het milieu of de menselijke gezondheid hebben en mag geen bijkomende verontreiniging van het grondwater teweegbrengen
- In waterwingebieden en beschermingszones I–III wordt het gebruik afgeraden **indien** de uitloogwaarden PFAS de parameterwaarden voor drinkwater overschrijden

BOUWKUNDIG BODEMGEBRUIK

in ondergrondse infiltratievoorzieningen en in WW/BZ I, II, III

De bodemmateriële voldoen aan de richtinggevende toetsingswaarden voor vrij gebruik van bodemmateriële voor bestemmingstypes I en II

PFOS: 1,5 µg/kg ds

PFOA: 1,0 µg/kg ds

Som PFAS: 4 µg/kg ds

BOUWKUNDIG BODEMGEBRUIK / GEBRUIK IN EEN VORMVAST PRODUCT

Overige toepassingen

- Concentraties PFAS $\leq 3/2/8$: vrij gebruik
- Concentraties PFAS $> 3/2/8$:
 - In de aan te voeren bodemmaterialen
 - Elke individuele PFAS $\leq 25 \mu\text{g}/\text{kg}^*$
 - Som PFAS $\leq 250 \mu\text{g}/\text{kg}^*$

* nat gewicht ('fresh weight' - fw), om te rekenen naar $\mu\text{g}/\text{kg}$ ds. Bij een gravimetrisch vochtgehalte van 0,13 kg water/kg fw kan de waarde omgerekend worden door te delen door 0,87.

- Eluaat van de uitloogproef
 - Som 20 PFAS $\leq 0,1 \mu\text{g}/\text{l}$
 - Som PFAS zonder TFA $\leq 0,5 \mu\text{g}/\text{l}$
 - TFA $\leq 15,6 \mu\text{g}/\text{l}$

GEBRUIK IN GROEVES

	Geïsoleerde groeve	Niet-geïsoleerde groeve
PFOS ($\mu\text{g}/\text{kg ds}$)	3,0	1,5
PFOA ($\mu\text{g}/\text{kg ds}$)	2,0	1,0
Som PFAS ($\mu\text{g}/\text{kg ds}$)	8	4

EBSD bepaalt de hydro(geo)logische toestand adhv SP opmaak studie ontvangende groeve

The background image shows a construction site with a large, rusted metal structure. A large blue pentagon is overlaid on the right side of the image. The word "Praktisch" is written in white text inside the pentagon. In the background, there are concrete pillars, a large pipe, and some construction equipment.

Praktisch

Grondbank Webinar – 23 oktober 2025

Suffix

De strengere toetsingswaarden “1,5/1/4” gelden voor:

- Gebruik als bodem: BST I/II, WW/BZ vs BST III, IV, V
- Bouwkundig bodemgebruik: gebruik in WW/BZ en OIV vs overig gebruik

→ Partijen die voldoen aan 1,5/1/4 worden gevisualiseerd/aangeduid met door de suffix “s” toe te voegen

→ Geen verwarring met ‘oude’ codes en suffixen

→ De suffix wordt enkel obv de PFAS-concentraties toegekend en kan bijgevolg aan elke driedelige code toegevoegd worden (211s – 411s – 991s - ...)

→ Hoe ga je ermee om:

- Partijen met suffix voldoen aan de strengste toetsingswaarde
- Partijen zonder suffix
 - voldoen niet aan de strengste toetsingswaarde WVG; of
 - zijn er niet aan getoetst

Opbouw driedelige code

[Klik hier](#) (inclusief FAQ's)

		WVG I-II	80%SN I-II	WVG III-V	SN I-II	80%SNIII	SNIII	80%SNIV	SNIV	80%SNV	SNV
PFOS		1,5	2,4	3	3	11,76	14,7	88	110	663,2	829
PFOA	211s	1	1,6	2	2	7,6	9,5	514,4	643	292,8	366
som		4	6,4	8	8						
X		bij SAP: 3yz --> SOG mogelijk in BST I tem V	vw SOG: aangeleverde conc <= 80%SN I-II, vanaf hier voldoet men niet meer								
		voor PFAS - waarom geen 3yz: vrij gebruik in BST III-V enkel SOG nodig in BST I-II	Bij SAP: 4yz --> SOG mogelijk in BST II tem V voor PFAS- waarom geen 4yz: vrij gebruik in BST III-V								
		geen andere suffix want: - anticiperen op toekomstige wijzigingen - beperkt aantal gevallen obv dataset xml's - afperking?									
Y projectzone (deels) in BST I-II (incl WW/BZ)		x1z	ook in deze range relevant								
Y projectzone (deels) in BST III met kippen/moestuïen		x1z	ook in deze range relevant								
Y projectzone (deels) in overige BST			x1z								
Z		xy1 mogelijk obv concentraties VDA									

+ TFA: te evalueren -> motivatie eBSD

Vertaling naar een driedelige code – samengevat X en Z

Essentie

- Interpretaties (SAP, PFAS, en andere parameters) verwerken in de XYZ
- Voeg de suffix “s” toe ALS de concentratie PFAS voldoet aan de WVG I-II

Aandacht

- SOG mogelijk → belang van correcte bepaling van de **Xyz**
 - Pas de cascade toe zoals je doet voor SAP, maar let op:
 - 2yz: zolang WVG (III-V) niet overschreden is
 - 3yz: kan niet omdat elke concentratie > WVG (III-V) meteen ook 80% SNI-II overschrijdt
 - 9yz: overschrijding BSN III zonder kippen/moestuin (PFOS 14,7 µg/kg ds, PFOA 9,5 µg/kg ds)
- Indien indiv. PFAS > 25µg/kg of som > 250µg/kg
 - Geen SOG meer mogelijk (maar dan overschrijdt je automatisch SNIII, dus 9yz)
 - Geen BBG/VVP meer mogelijk, dus xy9
- Indien eluaat > drinkwaternorm én PFAS > WVG (III-V)
 - Geen SOG meer mogelijk (voorkeur voor 9yz)

Technische aspecten – gebruik binnen KWZ (Y)

Essentie

- Voor xYz: de CvGP afbakening KWZ blijft van toepassing

Aandacht

- De ligging van de je projectzone (of een deel ervan) is doorslaggevend
- Zodra > 80% TWSN: evaluatie nodig
 - Dus in BST I-II: al vanaf 80% TWSN II die kleiner is dan WVG (III-V) → codes 221-291 zijn mogelijk
 - Vermijd een code x0z als al geweten is dat hergebruik nodig zal zijn
- Pas CvGP afbakening KWZ correct toe
 - Eerst afbakenen obv soortgelijke kenmerken, patroon, aard en ernst
 - Dan valideren
 - Blootstelling obv TWSN
 - Grondwater obv hfdst 7.2.2.2
 - Stap 1: eluaat gunstig → ga naar stap 2 indien eluaat onbekend/ongunstig (*)
 - Stap 2: evalueer dimensies toekomstig gebruik → ga naar stap 3 bij wijziging toepassingsdikte, gelaagdheid, verwijdering afdek, ...
 - Stap 3: modellering
 - Opgelet: (*) ongunstig eluaat -> gebruik in WW/BZ afgeraden

Technische aspecten

- Toetsingsmethodiek voor afwijkende analyseresultaten toegelaten → respecteer de SP opmaak TV
 - Uitschieter of meetfout
 - Motivatie 'homogene partij' waaruit je een statistisch verantwoord aantal resultaten benoemt
 - Berekening toevoegen
 - Niet voor: samengestelde partijen van ongekeerde herkomst of heterogene samenstelling
 - Wat met drinkwaternorm: eBSD doet weloverwogen uitspraak
- Niet-noodzakelijke ongunstige uitloogproef
 - Omzendbrief stelt: Bodemmateriële die voldoen aan de waarde voor vrij gebruik kunnen zonder bijkomende voorwaarden gebruikt worden.
 - Motivatie eBSD doorslaggevend
 - Opgelet bij gebruik binnen de KWZ: OB raadt gebruik in WW/BZ af
- TFA: trifluorazijn
 - Analyseren indien verdacht
 - Omzendbrief reikt een toetsingswaarde voor eluaat aan (15,6µg/l)

Vormelijke aspecten

- Tips voor de eBSD
 - Screen TV'en opgesteld obv oude sjablonen en pas aan waar nodig vóórdat je het indient
 - Eenduidig besluit met suffix s
 - Onderscheid partijen met gebruiksbependingen/-voorwaarden in besluit (afperking), zoneringsplan en opmetingstabel
 - Toetsingstabellen obv 3-3-8 → minstens tekstuele verwijzing naar je 'huidige interpretatie'
 - Vermeld het toetsingskader voor niet-genormeerde parameters
 - Louter verwijzing naar Richtlijn OVAM 2022, THK → NOK
- Addenda – klassieke valkuilen
 - Opvolging van de massabalans:
 - Geef een stand van zaken – over welke werfdelen/partijen doe je een uitspraak?
 - Gebruik steeds de **recentste opmetingstabel** als startpunt (geen OT beperkt tot 'resterende bodemmaterialen')
 - Voor lopende werven: deel de nieuwe OT in: uitgevoerd – gestapeld – nog uit te voeren
 - Ga naar de community voor de **recentste conformverklaring** (vorige addenda, wijzigingen OT, recentste OT, ...)
 - Weetje: de grondwerker beschikt over een community-tool om een tussentijdse stavaza overzichtelijk aan te bieden (excel)
 - Relevantie van een afperking
 - Scope van uw tussenkomst
 - Maak een onderscheid tussen een addendum ikv screening van je besluit (geen verlenging van de geldigheid CTV) versus een actualisatie van oudere resultaten (terreinbezoek, historisch onderzoek, controle volumes, KWZ, → verlenging geldigheid CTV)

Samenvatting & vervolg

Grondbank Webinar – 23 oktober 2025

Samenvatting

- Streefdoel = uniforme toepassing – zo snel als mogelijk
 - Tot nu toe al 3 kaders ikv bestaande (C)-TV
 - Oude TV'en aanpassen?
- Handvaten voor de eBSD
 - Nieuwsbrief van OVAM van 30 januari 2025 : de erkende bodemsaneringsdeskundige wordt aangeraden om reeds maximaal rekening te houden met het recentste wetenschappelijke inzichten
 - Omzendbrief VR20252006/MED.0250
 - Stapsgewijze beoordeling
 - Uitgebreid overzicht onderbouwing
- Concreet: omzendbrief kan nu reeds toegepast worden
 - Recentste inzichten
 - Uniformiteit
 - Gebruiksmogelijkheden optimaliseren

Volgende stappen

- Werkgroep eBBOrg's, VEB, VOBAS, OVB, MOW & OVAM
 - Praktische afspraken
 - Gezamenlijk engagement --> zo snel als mogelijk uniforme implementatie
 - Flankerende communicatiecampagne
- Grondbank voorziet o.a. :
 - Sensibilisering erkende bodemsaneringsdeskundigen
 - Sensibilisering bouwheer & aannemers
 - Focus in 1^e instantie op lopende of startende werven
 - Grootschalige projecten, lange trajecten, werven in BST I – II en/of WW/BZ
 - Anticiperen op wijzigende acceptatiecriteria op bestemmingen
 - Idem voor gelijkaardige projecten die bodemmaterialen ontvangen
- Op te vullen groeves en graverijen
 - Alleszins: bepaling geohydrologische toestand door eBSD
 - Overleg nodig: wat met voorwaarden bestaande vergunningen of nota's opgesteld door de eBSD?
- Technische uitleg VITO – Afspraken worden gemaakt (Werkgroep)

A photograph of a construction site showing a large concrete structure with several vertical columns. A large blue polygon is overlaid on the right side of the image. In the background, there are construction materials, a yellow excavator, and a blue container.

Vragen?

Grondbank Webinar – 23 juli 2025